

Çevresel Etki Değerlendirme "ÇED"

- ✓ TARİHÇE
- ✓ KANUNLAR
- ✓ YÖNETMELİKLER
- ✓ GENEL KAVRAMLAR
- ✓ TÜRKİYE FAUNA VE FLORASINA BAKIŞ
- ✓ EKOLOJİK, FAUNUSTİK VE FLORİSTİK DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

Nuri YİĞİT
Ercüment ÇOLAK
Osman KETENOĞLU
Latif KURT

Mustafa SÖZEN
Ergin HAMZAOĞLU
Ahmet KARATAŞ
Şakir ÖZKURT

Çevresel Etki Değerlendirme

"ÇED"

Doç.Dr. Nuri YİĞİT, Doç.Dr. Ercüment ÇOLAK (Fauna ve Hayvan Ekolojisi)
Prof.Dr. Osman KETENOĞLU, Yrd.Doç.Dr. Latif KURT (Flora ve Bitki Ekolojisi)
Ankara Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü

Doç.Dr. Mustafa SÖZEN (Fauna ve Hayvan Ekolojisi)
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü

Doç.Dr. Ergin HAMZAOĞLU (Flora ve Bitki Ekolojisi)
Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü

Yrd.Doç.Dr. Ahmet KARATAŞ (Fauna ve Hayvan Ekolojisi)
Niğde Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü

Yrd.Doç.Dr. Şakir ÖZKURT (Hayvan Ekolojisi)
Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, Biyoloji Bölümü

Çevresel Etki Değerlendirme

Copyright © 2002 Yazarlar
Bütün hakları saklıdır
Ankara 2002

ISBN975-96176-1-7

Baskı

KILAVUZ Paz.Tic. ve San.Ltd.Şti.
Döğol Cad. 31/C-D Beşevler –ANKARA
Tel.:(312)213 8377

İsteme Adresi

Doç.Dr. Nuri YİĞİT
Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü
06100 Beşevler-ANKARA
allactagatr@hotmail.com veya
karatash@scientist.com

ÖNSÖZ

Çevre sorunlarına karşı duyarlılığın toplumların kültürel gelişimleri ile doğru orantılı olarak arttığı bilenen bir gerçektir. Bu duyarlılık gelişmiş ülkelerde en üst düzeye çıkmış durumdadır ve gelişmiş ülkeler çevre sorunlarının global olduğu gerçeğinden yola çıkarak az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde bu yönde bir duyarlılığın oluşması için gerekli çabaları göstermektedirler. Bunun sonucu olarak ülkemizde 1983 yılında Çevre Kanunu çıkartılmış ve daha sonra 1997'de Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu kanun ve yönetmelik yapılacak olan bir çok tesise ÇED raporu alma zorunluluğu getirmiştir. Ancak ilk yıllarda bu raporu hazırlayacak meslek dalları öğrencilerine ÇED raporu nedir, nasıl hazırlanır gibi bilgileri vermediği için başlangıçta uygulama istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Zamanla ÇED raporu hazırlayabilen meslek dalları müfredatlarında bu konuya yer vermeye başlamış ve buna bağlı olarak hazırlanan raporların kalitesinde önemli artışlar sağlanmıştır. Biyoloji bölümleri içerisinde, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü ÇED'i müfredatına Lisans seviyesinde alan ilk bölüm olma özelliğindedir.

Türkiye'de çevresel konulara karşı toplumsal alt yapı henüz tam olarak oluşturulamadığı için çevre kirliliği ve biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik duyarlılık veya bu yöndeki çalışmalara halkın ilgisi oldukça azdır. Ancak en azından Üniversite mezunu insanlar arasında böyle bir bakış açısının ve duyarlılığın oluşturulmasında ÇED ve benzeri derslerin önemli bir rol oynayacağına inanıyoruz. Fen ve Mühendislik Bilimlerinde öğrenim gören öğrencilere yönelik olan bu kitabın asıl hazırlanış amacı böyle bir toplumsal alt yapının oluşmasına katkı sağlamaktır.

Okurlara yararlı olması dileğiyle...

Eylül 2002

Hazırlama Grubu

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME	1
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ÇED VE TARİHÇESİ	2
KANADA'DA ÇED VE TARİHÇESİ	3
BÖLÜM 2. ÇEVRE KANUNU	7
BÖLÜM 3. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ	16
ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ UYGULANACAK PROJELER LİSTESİ	25
ÇED ÖN ARAŞTIRMASI UYGULANACAK PROJELER LİSTESİ	28
PROJE TANITIM GENEL FORMATI	32
ÇED ÖN ARAŞTIRMASI RAPORUNUN HAZIRLANMASINDA ESAS ALINACAK SEÇME ELEM KRİTERLERİ	34
DUYARLI YÖRELER	36
YETERLİK BELGESİ DEĞERLENDİRME FORMU	38
YETERLİK BELGESİ PUANLAMA TABLOSU	39
ÇED' de Karşılaşılan Problemler	41
Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği	42
ÇEVRE DENETİMİ YÖNETMELİĞİ	49
BÖLÜM 4. TÜRLERİNİN KORUNMASINA VE KİRLİLİĞİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU SÖZLEŞMELER VE BU KONULARDA ÇALIŞAN GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR (NGO)	55
AVRUPA'NIN YABAN HAYATI VE YAŞAMA ORTAMLARINI KORUMA SÖZLEŞMESİ Bern Sözleşmesi (Bern Convention)	56
EK-I SAYILI LİSTE: KESİN KORUMA ALTINA ALINAN FLORA TÜRLERİ	65
EK-I DEVAMI KESİN KORUMA ALTINA ALINAN FLORA TÜRLERİ MACARONESIAN BÖLGESİNİN ENDEMİK TÜRLERİ	75
EK-II SAYILI LİSTE: KESİN KORUMA ALTINA ALINAN FAUNA TÜRLERİ	79
EK-III SAYILI LİSTE: KORUMA ALTINA ALINAN FAUNA TÜRLERİ	88
EK LİSTE IV Yasaklanan Av Metod ve Araçlar ile Diğer Yasak İşletme Şekilleri	92
EK LİSTE II'DE YER ALAN - ANCAK ÜLKEMİZ ŞARTLARINDA KESİN KORUMA ALTINA ALI NAMAYACAK FAUNA TÜRLERİ İLE EK LİSTE IV'DE YER ALAN AV METOD VE ARAÇLARINA DAİR İTİRAZI KAYIT LİSTESİ	93
Biyolojik Çeşitlilik (Rio) Sözleşmesi	94
Ramsar Sözleşmesi	
CITES (Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik)	94
Türlerin Korunmasına Yönelik Çalışan Bazı Gönüllü Kuruluşlar (NGO)	109
IUCN	109

WWF (World Wildlife Fund= Dünya yaban hayatı fonu)	111
Greenpeace	111
BÖLÜM 5. TÜRKİYE'DE KORUNAN ALANLAR	112
MILLI PARKLAR	112
TABIAT PARKLARI	112
TABIAT KORUMA ALANLARI	113
TABIAT ANITLARI	113
ÖZEL ÇEVRE KORUMA ALANLARI	114
SULAK ALANLAR	115
DENİZ KAPLUMBAĞALARI VE YAŞAM ALANLARININ KORUNDUĞU YERLER	116
BÖLÜM 6. TÜRKİYE FAUNASININ KÖKENİ VE TÜRKİYE FAUNASINA GENEL BAKIŞ	117
ÇED ve Omurgasız Hayvanlar	118
ÇED ve Omurgalı Hayvanlar	119
EKOLOJİK ANALİZ	121
BÖLÜM 7. TÜRKİYE FAUNASI	127
HAYVANLAR ALEMİNİN FILUMLARI	127
Türkiye'nin Omurgasız Faunasına Genel Bakış	127
Türkiye'nin Omurgalı Faunasına Genel Bakış	127
TÜRKİYE DENİZ BALIKLARI	128
TÜRKİYE İÇSU BALIKLARI	146
Türkiye için endemik olan balık türleri	153
Türkiye'de Tehlike altında olan balık türleri	153
TÜRKİYE AMPHİBİA FAUNASI	154
TÜRKİYE SÜRÜNGEN FAUNASI	156
TÜRKİYE KUŞLARI	162
TÜRKİYE MEMELİLERİ	208
BÖLÜM 8. ÇED ÇALIŞMALARINDA FLORİSTİK ANALİZ	216
1.1. Floristik Arazi Çalışması	217
1.2. Ülkemizin İklimsel ve Fitocografik Özellikleri	219
1.3. Türkiye'nin Floristik Zenginliği	221
2. TÜRKİYE'DE FARKLI HABİTATLAR İÇİN KARAKTERİSTİK BİTKİLER	226
2.1. SUCUL HABİTATLARIN KARAKTERİSTİK BİTKİLERİ	226
2.2. KARASAL HABİTATLARIN KARAKTERİSTİK BİTKİLERİ	232
2.3. ANTROPOJENİK HABİTATLARIN KARAKTERİSTİK BİTKİLERİ	249
BÖLÜM 9. KIRLILIK VE KIRLETİCİ MADDELER	254
Toksik metaller	256
Petrokimyasallar	257

Pestisitler	258
Radyoaktivite, güneş ışınları, mikrodalga, lazer ışınları ve radyo dalgaları	260
HAVA KİRLİLİĞİ	263
SU KİRLİLİĞİ	265
GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ	269
RADYOAKTİVİTE KİRLİLİĞİ	271
TOPRAK KİRLİLİĞİ	273
BÖLÜM 10. HAVA KALİTESİNİN KORUNMASI YÖNETMELİĞİ	276
BÖLÜM 11. SU KİRLİLİĞİ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ	354
BÖLÜM 12. GÜRÜLTÜ KONTROL YÖNETMELİĞİ	412
BÖLÜM 13. RADYASYON GÜVENLİĞİ YÖNETMELİĞİ	425
BÖLÜM 14. KATI ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ	448
BÖLÜM 15. TIBBİ ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ	473
BÖLÜM 16. TEHLİKELİ ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ	496
KAYNAKLAR	586
YAZARLARIN TANITIMI	592